DOI: 10.47745/ERJOG.2026.03.01

BARTA JUDIT

Társasági részesedés, üzletrész, részvény a házastársi vagyonközösségben, avagy a társasági jog és a családjog találkozásának néhány érdekes joggyakorlati fejleménye

Corporate Interests, Business Quotas, and Shares within the Marital Community Property: Some Interesting Developments in Legal Practice at the Intersection of Company Law and Family Law

Abstract: Nowadays, it is not only the increasing frequency of divorce that must be taken into account but also the fact that, under market economy conditions, it has become increasingly common for the spouses' marital property to include corporate interests such as business quotas (membership interests) in limited liability companies or shares in companies. Consequently, the rules of both family law and company law must be applied in conjunction. Following the necessary clarification of several fundamental concepts, this paper presents a number of noteworthy examples of the interaction between family law and company law, highlighting that the intersection of these two fields raises a wide range of both doctrinal and practical challenges.

Keywords: marital community of property, corporate interest in the marital community property, transfer without the spouse's consent, ineffectiveness, damages

Összefoglaló: Napjainkban már nemcsak a gyakori válásokkal kell számolni, hanem azzal is, hogy a piacgazdasági viszonyok között egyre többször van a házastársi közös vagyonban társasági jogi részesedés, üzletrész, részvény. E körülmény következtében olyan komplex jogkérdések merülnek fel, amelyek megoldása a családjogi és a társasági jogi szabályozás együttes alkalmazását teszi szükségessé. A két jogterület eltérő szemlélete és szabályozási logikájának találkozása számos dogmatikai és gyakorlati problémát vet fel, nehézségeket, fordulatokat tartogatva, amelyek megoldása a jogalkalmazás számára is komoly kihívást jelent. Néhány alapvető fogalom szükségszerű tisztázását követően a családjog és a társasági jog[1] találkozásának néhány érdekes példáját ismertetjük, rámutatva és felhívva a figyelmet az aktuális joggyakorlati problémákra, és megvilágítva azt is, hogy egyes kérdések bár a társasági jog szempontjából egyértelműnek, mondhatni feketefehérnek tűnnek, a családjogi szabályozás, valamint az azt értelmező és továbbfejlesztő bírói gyakorlat fényében

1 Az egyszerűség érdekében a társasági jog alatt a Ptk. gazdasági társaságokra vonatkozó szabályait értjük, egyetértve Kisfaludi András professzorral, hogy a társasági jog *„szabályoz olyan alakulatokat is, amelyek nem minősülnek gazdasági társaságnak..., tehát a társasági jognak a gazdasági társaságok jogával való azonosítása a pozitív jog alapján nem helytálló"*. Kisfaludi, 2000, 3.

új árnyalatokkal, rétegekkel gazdagodnak, másfajta megítélést nyernek. A családjog és a társasági jog metszéspontjainak vizsgálata ezért nemcsak elméleti, hanem jelentős gyakorlati relevanciával is bír, ami indokolttá teszi a téma részletes jogirodalmi feldolgozását.

Kulcsszavak: házastársi vagyonközösség, társasági részesedés a házastársi közös vagyonban, házastárs hozzájárulása nélküli átruházás, hatálytalanság, kártérítés

1. Társasági részesedés, üzletrész, részvény a házastársi vagyonközösségben

Amennyiben a házastársak nem kötöttek egymással eltérő tartalmú házassági vagyonjogi szerződést, a házastársak között érvényesülő törvényes vagyonjogi rendszer a házastársi vagyonközösség. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) „A házastársi közös vagyon" címszó alatt, a 4:37. § (1) bekezdésében úgy rendelkezik, hogy házastársi vagyonközösség esetén[2] a házastársak közös vagyonába tartoznak azok a *vagyontárgyak*,[3] amelyeket a házastársak *a vagyonközösség fennállása alatt együtt vagy külön szereznek,* kivéve a külön vagyon tárgyait.

A „vagyontárgy" kifejezés törvényi használata felveti azon kérdést, hogy vajon bármelyik gazdasági társaságban a *közös vagyonból szerzett társasági részesedés, üzletrész, részvény* tekinthető-e családjogi szempontból vagyontárgynak, így beletartozhat-e a házastársi közös vagyonba?

A *társasági részesedés* kifejezést a Ptk. a kkt.-ra vonatkozó szabályok között használja, a társasági részesedés megszerzése házastársi vagyonközösség alapján[4] és a társasági részesedés átruházása címszó alatt,[5] és utóbbinál ad egyfajta meghatározást: a társasági részesedés tagsági jogviszonyon alapuló jogokból és kötelezettségekből áll.

Az üzletrész a törzsbetéthez kapcsolódó tagsági jogok és kötelezettségek összessége.[6]

Bár a Ptk. 3:213. § (1) bekezdése szerint *a részvény* a kibocsátó részvénytársaságban gyakorolható tagsági jogokat megtestesítő, névre szóló, névértékkel rendelkező, forgalomképes *értékpapír*, amely a Ptk. dologi jogi rendelkezései folytán dolognak minősül,

2 A Ptk. a törvényes vagyonjogi rendszerként a vagyonközösséget nevezi meg, ehelyett, a felek akaratából megjelenhet a közszerzeményi és a vagyonelkülönítési rendszer. A házastársak azonban úgy is rendelkezhetnek, hogy főszabályként továbbra is érvényesül közöttük a házastársi vagyonközösség, azonban a társasági jogi részesedés és a társasági tagsággal összefüggő aktív és passzív vagyongyarapodás, a hitelezők felé fennálló helytállási kötelezettség, illetve felelősség tekintetében kizárják a törvényes vagyonjogi rendszerből eredő szabályok alkalmazását. Lásd erről Bata 2017, 21–27.

3 Ptk. 8:1. § [Értelmező rendelkezések] (1) E törvény alkalmazásában 5. vagyontárgy: a dolog, a jog, a követelés.

4 Ptk. 3:141. §.

5 Ptk. 3:148. §.

6 Ptk. 3:164. §.

azonban a (2) bekezdés utal arra, hogy a tagsági jogok mellett vannak, lehetnek részvényest terhelő kötelezettségek is.

A társasági részesedés, üzletrész, részvény tehát nemcsak jogokat, hanem kötelezettségeket is magában foglal, összetettebb jogintézmény, mint a Ptk. által a vagyon fogalma alá besorolt dolog, jog, követelés.

A családjogi bírói gyakorlatban és a jogirodalomban is még az 1959-es Polgári Törvénykönyv[7] (a továbbiakban: rPtk.) hatálya alatt kikristályosodott az az álláspont, hogy a közös vagyonba nemcsak dolgok, hanem jogok, követelések, sőt kötelezettségek is beletartoznak,[8] amit a Ptk. 4:37. § (2) bekezdése egyértelműen megerősít.

Az, hogy a társasági részesedés, üzletrész, részvény mint vagyontárgy a közös vagyonhoz tartozik, ma már egyértelműen kifejezésre jut a Ptk. azon családjogi rendelkezései között, amelyek kifejezetten társasági jogi vonatkozásúak,[9] továbbá a társasági jog közkereseti társaságnál (a továbbiakban: kkt.), ez a betéti társaságnak (a továbbiakban: bt.) is háttérszabálya, és a korlátolt felelősségű társaságnál (a továbbiakban: kft.) megjelenő családjogi természetű szabályaiban.[10] A bírói gyakorlat évtizedek alatt formálódó eredményei és a szakirodalmi munkák sora építette ki az idevezető utat.[11] Megjegyezzük, hogy a részvénytársaságoknál a Ptk. nem tartalmaz házassági vagyonjogi rendelkezést.

Annak oka, hogy a jogalkotó a részvénytársaságokra vonatkozó szabályozás körében nem rendezte kifejezetten a házassági vagyonjogi kérdéseket, csupán feltételezhető. A háttérben egyaránt állhat az a körülmény, hogy a házassági vagyonjogi jogviták a gyakorlatban jellemzően kkt.-hez, bt.-hez és kft.-hez kapcsolódtak, ezért a jogalkotói figyelem elsősorban ezekre a társasági formákra irányult. Emellett szerepet játszhatott az is, hogy a részvényt a jogalkotó elsősorban dologi jogi megközelítésben kezelte, és kevésbé tekintette a társasági tagsági jogviszony sajátos megtestesítőjének.

A jogalkalmazási gyakorlat ugyanakkor azt mutatja, hogy a házastársi közös vagyon körébe nemcsak társasági részesedések, üzletrészek, hanem jelentős számban részvények is tartozhatnak. Ez nem csupán a nyilvánosan működő részvénytársaságok, hanem a zártkörűen működő részvénytársaságok által kibocsátott részvények esetében is előfordul. Utóbbi társasági forma sajátosságaira figyelemmel a részvények átruházása és a tagsági jogviszony személyes jellege számos tekintetben a korlátolt felelősségű társaság üzletrészéhez hasonló jogi helyzetet eredményezhet.[12] Mindezekre tekintettel indokolt lett volna, hogy a részvénytársaságokra vonatkozó szabályozás kifejezetten

7 A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény.

8 Lásd pl. Bírósági Határozatok 1998/5. sz., 233.

9 Ptk. 4:43. § (2) és (3) bek.; 4:48. §; 4:54. § (1) bek. b) pont; 4:61. § (3) bek. és 1/2022. (V. 30.) PK vélemény a házastársi közös vagyon megosztásának egyes kérdéseiről.

10 A Ptk. 3:141. §-a a kkt. szabályozása során külön kitér arra, hogy a társasági szerződés módosítása szükséges ahhoz, hogy a tag házastársa házastársi vagyonközösség vagy házastársi közös vagyon megosztása jogcímén a társaság tagjává váljon. A Ptk. 3:172. §-a az „Üzletrész a házastársi vagyonban" címet viseli.

11 BH1999. 553. I; EBH2000. 209. I; BDT2001. 542; BDT2005. 1124. *„A Legfelsőbb Bíróság számos eseti döntésében mutatott rá arra, hogy a házastársi közös vagyonhoz tartozik: b) a gazdasági társasági tag házastársnak a házassági életközösség alatt szerzett és az életközösség megszűnésekor is meglévő gazdasági társaságbeli részesedése…"* Csűri, 2008, 38. Lásd még: Csűri, 2016, 76; Kőrös, 2001, 3–18.

12 Győri Ítélőtábla Pf. 20.186/2013/4; Debreceni Ítélőtábla Pf. 20.275/2022/42.

rendezze a házassági vagyonjogi perben felmerülő részvényjogi kérdéseket. Ennek keretében célszerű lett volna kimondani, hogy a bíróság – a nem tag házastárs kérelmére – a Ptk. és az alapszabály részvényátruházásra vonatkozó rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával részvényt juttathat a nem részvényes házastárs részére, illetve hogy a házastársak a házastársi közös vagyon megosztásáról e rendelkezések figyelembevételével köthetnek megállapodást.

A Ptk. 4:37. § (4) bekezdése alapján ugyanakkor nem tartoznak a közös vagyonba azok a vagyontárgyak, terhek és tartozások, amelyek különvagyonnak minősülnek, ez vonatkozik a társasági részesedésre, üzletrészre, részvényre is.

2. A házastársak családjogi helytállási kötelezettsége mindkét házastárs betéti társaságbeli tagsága esetén

Az alábbiakban, két jogeseten keresztül azt szeretnénk bemutatni, hogy a társasági jogi szabályokat hogyan írják felül a családjogi rendelkezések, pontosabban az azoknak érvényt szerző bírói gyakorlat, erőteljesen érvényesítve azon elvet, hogy a házasság és vele a vagyonközösség ténylegesen és mindenben, így a javakban és tartozásokban is „közöset" jelent. Bár a jogeset még a rPtk., a 2006-os Társasági Törvény[13] (a továbbiakban: Gt.) és az 1952-es Családjogi Törvény (a továbbiakban: Csjt.)[14] hatálya alatt születtek, a kkt. és bt. beltagjának helytállási kötelezettségére és a házastársak között érvényesülő házastársi vagyonközösségre vonatkozó jogszabályi rendelkezések érdemben azóta sem változtak, a jelenleg hatályos jogszabályokkal azonos tartalmúak.

Az adott ügyben a házastársak mindketten korlátlan helytállásra voltak kötelesek a társasági vagyon által nem fedezett társasági tartozásokért. A felperes házastárs nagyobb társasági részesedéssel rendelkezett, emiatt nagyobb részben térítette meg a társaság vagyona által nem fedezett tartozásokat a társasági jogi szabályok alapján, mint az alperes házastárs. A felperes azonban megtérítési igénnyel lépett fel az alperessel szemben. Az alperes arra hivatkozott, hogy a társaság tartozása csak a társasági részesedése arányában terheli, ami 10%.[15] A Legfelsőbb Bíróság szerint, miután mindkét házastárs társasági részesedésének szerzése a közös vagyon terhére történt, ezért mindkét házastárs társasági részesedése közös vagyonnak minősül családi jogilag. A társaság tartozása a házastársi vagyonközösség fennállása alatt keletkezett, így a házastársak társasági részesedését terhelő tartozás is közös tartozás, amely a feleket egyenlő arányban terheli.[16]

A döntés konklúziója, hogy ha a tag házastársak társasági részesedése a közös vagyonból került megszerzésre, és az azt terhelő tartozás is a házassági életközösség alatt

13 A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény.
14 A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény.
15 A Ptk. 3:88. § (2) bekezdése szerint a társaság nyeresége a tagokat vagyoni hozzájárulásuk arányában illeti meg, és a veszteséget is ilyen arányban kell viselniük.
16 Legfelsőbb Bíróság Gfv.IX.30.398/2009/5. számú határozata. Az ügyet ismerteti Bereczki, 2013, 103–105.

keletkezett, a családjogi bírói gyakorlat alapján, a házastársak egymás közti belső viszonyában nem a társasági jogi rendelkezések által meghatározott arányok szerint oszlik meg a társasági tartozás, hanem a családjogi szabályok szerinti egyenlő arányban.

A BH2006. 82.[17] szám alatt közzétett ügyben, ami a későbbi bírói ítélkezési gyakorlatnak is alapul szolgált,[18] a bíróság még az előbbieknél is markánsabban szerzett érvényt a családjogi szabályoknak, azon belül is a házassági vagyonjogi rendelkezéseknek.

Az E. bt. vagyona nem fedezte tartozásait, emiatt alperes házastársa, mint beltag, köteles volt saját vagyonával azért helytállni.[19] Sem a társasággal, sem a beltaggal szemben kezdeményezett végrehajtás nem vezetett eredményre. A bt. kültagja a beltag házastársa, a későbbi alperes volt. A társaság tartozásai a házassági életközösség és vagyonközösség fennállása alatt keletkeztek, a társaságot a házasfelek a házastársi közös vagyonból alapították. A társasági jogi szabályok szerint, hasonlóan a jelenlegi előírásokhoz, a beltag volt köteles helytállni a bt. vagyona által nem fedezett társasági tartozásokért, a kültagot ilyen helytállás nem terhelte, csak vagyoni betétjét volt köteles teljesíteni.

A felperes keresetében a tartozás és járulékai megfizetésére kérte kötelezni az alperest (kültag házastárs) a Csjt. házastársi vagyonközösségre vonatkozó szabályai alapján.

A Legfelsőbb Bíróság megalapozottnak látta az alperes marasztalását. Indokai szerint mind a beltag, mind a kültag házastárs társasági részesedése a házastársi vagyonközösséghez tartozik, ebből következőleg a beltag házastársat terhelő tartozás a házastársak Csjt. 27. §-ának (1) bekezdése szerinti *közös adósságának* minősül.

Ennek az alapja, hogy a kültag alperes – a Csjt. 30. §-ának (1) bekezdése szerint[20] – a társasági szerződés aláírásával nemcsak ahhoz járult hozzá, hogy a beltag házastárs a házastársi közös vagyon terhére vagyoni hozzájárulást bocsásson a bt. rendelkezésére, hanem magában foglalta annak a tudomásulvételét is, hogy ezzel a beltag házastárs a társaság tartozásaiért korlátlan „felelősséget" vállal.

A társasági szerződés közös megkötésének a ténye, a bíróság szerint, ugyanis mindkét házastárs esetében a vagyonközösség idejére a másik házastárs kötelezettségvállalásához való – a Csjt. 30. §-ának (1) bekezdése szerinti – kölcsönös hozzájárulás tényleges megadásának minősül.

A kültag házastárs családjogilag egyetemlegesen, a házastársi közös vagyonból rá eső rész erejéig felel a beltag házastársnak a betéti társaság vagyonával nem fedezett, mögöttes „felelősségén" alapuló tartozásáért.

17 Pfv. II.20.593/2005. számú döntés, előzmény a BDT2005. 1143. számon közzétett döntés.
18 Pl. a Pfv. 21.871/2010/4. számú (BH2012. 9.), a Pfv.II.21.735/2012/4. számú, a Pfv.I.20.877/2021/10. számú, a Pfv.I.20.869/2020/5. számú, a Pfv.II.21.085/2010/4. számú határozatok és Pécsi Ítélőtábla Pf. 20.249/2013/8. számú határozata.
19 Az akkori és a hatályos társasági jogi szabályok alapján is a bt. vagyona által nem fedezett társasági tartozásokért a beltag köteles korlátlanul helytállni.
20 A Csjt. 30. § (1) bekezdése a házastársak rendelkezési jogának gyakorlását a vagyonközösséghez tartozó tárgyak vonatkozásában a vagyonközösség fennállása alatt a házastársak „közös egyetértéséhez" kötötte, a (2) bekezdése megdönthető törvényes vélelmet állított fel arra vonatkozóan, hogy a házastársak bármelyikének a vagyonközösség fennállása alatt kötött, visszterhes ügyletét a másik házastárs hozzájárulásával kötött ügyletnek kellett tekinteni, kivéve, ha a másik házastárs a vélelmet megdöntötte.

Összegezve, a kifejlődött családjogi bírói gyakorlat alapján, az egyik házastárs kültagi és a másik házastárs beltagi részvételével működő betéti társaság vagyona által nem fedezett tartozásokért való helytállás nem kizárólag a társasági jogi szabályok alapján alakult és alakul jelenleg is, hanem azt a családjogi – jellemzően házassági vagyonjogi – szabályok is alakítják. A kültag házastárs felel a beltag házastárs tartozásaiért a közös vagyon reá eső része erejéig, méghozzá házastársával egyetemlegesen.

A Ptk. családjogi rendelkezései között nincs olyan, amely az ismertetett bírói gyakorlatra érdemben hatással lehetne, azaz változást idézne elő abban.

3. Házastársi közös vagyonba tartozó üzletrész, illetve egy részének átruházása[21]

A felperes és az I. rendű alperes házastársak voltak, a II. rendű alperes a felek gyermeke. A volt házastársak együttélésük alatt alapították a perbeli kft.-t. A társaságban az I. rendű alperes 96%-os 19 200 000 forint, a felperes 4%-os 800 000 forint névértékű, törzsbetéthez igazodó üzletrésszel rendelkezett. A házastársak között nem volt vitás a kft. üzletrészeinek közös vagyoni jellege.

Az I. rendű alperes 2014. január 15-én a felperes egyetértése nélkül ajándékozási szerződést kötött a II. rendű alperessel. A szerződésben foglalt nyilatkozatával az üzletrészét felosztotta, egy, a teljes üzletrészhez viszonyított 5%-os mértékű, 1 000 000 forint névértékű és egy, a teljes üzletrészhez viszonyított 91%-os mértékű, 18 200 000 forintos névértékű üzletrészre. Az így kialakított 5%-os üzletrészét a II. rendű alperesnek ajándékozta. A II. rendű alperes 2014. január 15-től a kft. tagja.

Az I. rendű alperes a 2014. szeptember 22-én kötött szerződéssel a perben nem álló másik gyermekének is 5%-os üzletrészt ajándékozott.

A felperes keresetében az alperesek között létrejött üzletrész ajándékozási szerződés semmisségének megállapítását és az eredeti állapot helyreállítását kérte. Arra hivatkozott, hogy az ajándékozási szerződés jogszabályba, a Csjt. 30. § (1) bekezdésébe ütközik, ezért a rPtk. 200. § (2) bekezdésének első fordulata alapján a szerződés, *mint jogszabályba ütköző, semmis*, mert a szerződés a közös vagyonba tartozó, egyik vagyonelemmel kapcsolatos rendelkezést tartalmaz, a felperes az üzletrész felosztásához és a kívülálló részére történő átruházáshoz nem járult hozzá. A felperes hivatkozott arra is, hogy a szerződés nyilvánvalóan sérti a jó erkölcsöt, mert a II. rendű alperes taggá válása folytán a felperes joggyakorlása ellehetetlenült, szavazati joga kiüresedett, a szerződéssel a társaságban fennálló tulajdoni és döntési viszonyok alapvetően megváltoztak. Az I. rendű alperest a szerződéskötésre az indította, hogy a társaság háromtagúvá válása esetén lehetőség van a felperes tagkizárására. A szerződéssel elérni kívánt

21 Kúria Pfv.II.21.794/2015/8. számú ítélete (BH2016. 280.), a Szegedi Ítélőtábla Pf.I.20.012/2015/6. számú ítélete és a Szegedi Törvényszék 1.P.20.964/2014/15. számú ítélete, lásd még Kúria tájékoztatóját a Pfv.II.21.794/2015. számú egyedi ügyről házastársi közös vagyonmegosztási perrel összefüggő kft. üzletrészfelosztás tárgyában és a 3167/2017. (VII. 6.) AB végzést.

cél az általánosan elfogadott erkölcsi normákat és szokásokat nyilvánvalóan sérti, a szerződés célja a házassági vagyonjogi perben a felperes vagyoni fedezetének elvonására és tagsági jogainak csorbítására irányult. A felperest saját gyermekével szembeni perindításra kényszeríti. I. rendű alperes valóban indítványozta felperessel szemben kizárási per indítását, amit a taggyűlés a II. rendű alperes tartózkodása mellett megszavazott. Felperes kereseti kérelmében mindenáron az eredeti állapot helyreállítására törekedett, nem vette figyelembe az árnyalt családjogi bírósági gyakorlatot.

Az alperesek ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték.

Az eljárt bíróságok a kereset alapján, elsődlegesen azt vizsgálták, és ez vált hangsúlyos kérdéssé, hogy a házastársi közös vagyonhoz tartozó üzletrész egy részének felperes hozzájárulása nélküli elajándékozása sérti-e a családjogi szabályokat, és annak mi a jogkövetkezménye, így csak másodlagosan foglalkoztak a társasági jogi szempontból relevánsabb kérdésekkel, a tagkizárás lehetőségét megteremtő üzletrészmegosztással, majd harmadik személynek történő juttatásával, a háromtagúvá válás érdekében.

A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, a Kúria azonban a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

A perben eldöntendő kérdés volt a Csjt., a Ptk. és a Gt. szabályainak együttes és mikénti alkalmazása, mivel a Gt. vonatkozó szabályai és adott esetben a társasági szerződés sem tiltotta a tag üzletrészének átruházását, illetve az üzletrész felosztását. Ezzel szemben a Csjt. szerint a vagyonközösség fennállásától a közös vagyon megosztásáig terjedő időben a közös vagyonba tartozó vagyontárgy elidegenítésére csak a házastársak közös egyetértésével kerülhetett sor.[22] A Csjt. a közös vagyonnal való rendelkezés jogát mindkét házastárs számára – a 30. §-ban meghatározott – korlátok között biztosította. A korlátozás időbeli hatálya a vagyonközösség tartamára és az életközösség megszűnésétől a közös vagyon megosztásáig terjedő időszakra szólt, tárgyi hatálya valamennyi közös aktív és passzív vagyontárgyra kiterjedt. A szabályozás fő célja pedig annak megakadályozása volt, hogy az egyik házastárs elvonhassa a családjogilag házastársi közös vagyonba tartozó vagyontárgyakat, így megkárosítva a másik házastársat.

Azonban a Csjt. a közös vagyonba tartozó vagyontárgynak a másik házastárs egyetértése nélküli ajándékozása, illetve átruházása jogkövetkezményeit sem a házastársak belső, sem pedig a házastársak és a szerződő harmadik személy közötti külső jogviszonyban nem rendezte. Ennek hiánya az ítélkezési gyakorlatban, az érintett vagyontárgy jellegétől, illetve a rendelkezés céljától függően, többféle megoldáshoz vezetett.[23]

A Kúria családjogi ügyekben ítélkező tanácsának a gyakorlata szerint, a nem szerződő házastárs egyetértése nélkül kötött szerződés önmagában, a korlátozott rendelkezési jog megsértése okán, a Csjt. alapján érvénytelenséget nem eredményez. A szerződés jogszabályba ütközése miatt tehát az ügylet semmissége a Ptk. 200. § (1) bekezdése alapján nem állapítható meg. A Kúria az ilyen ügyletnek a házastárssal

22 A közös vagyonba tartozó vagyontárgyakra vonatkozó jog osztatlanul, közösen illeti meg mindkét házastársat, ezért e vagyontárgyak tekintetében a rendelkezés joga is mindkét házastársat közösen illeti meg.

23 Lásd ehhez Kőrös, 2011, 1–6.

szembeni hatálytalanságát mondta ki a fedezetelvonó szerződés szabályai alapján. Az ügyletkötésben részt nem vett házastárs jogilag védett érdekének sérelmét és annak jogkövetkezményeit a házastársak belső viszonyában a megbízás nélküli ügyvitel Ptk. szerinti szabályai szerint ítélte meg.

Más bíróságok a Ptk. 200. § (2) bekezdése szerinti semmisség jogkövetkezményét alkalmazták.

Adott ügyben a Kúria ezt nem látta megállapíthatónak. Álláspontja szerint, a házastárs és a kft. közötti külső vagyoni viszonyokra kizárólag a Gt. szabályai az irányadóak. A külső jogviszonyokban a Csjt. 30. § (1) bekezdésében foglalt, a másik házastárs hozzájárulása nélküli rendelkezés semmiképpen sem ad alapot a szerződés érvénytelenségének a megállapítására.

A felperes a szerződés hatálytalanságára viszont nem hivatkozott, annak megállapítását nem kérte.

Az eljárt bíróságok azt is megállapították, hogy az alperesek ajándékozási szerződése nem ütközik a jó erkölcsbe. A szerződés jó erkölcsbe ütközésének megállapítása során nem a szerződő fél – a konkrét esetben felperes – érdeksérelmét, hanem magát a jogügylet egészét kell értékelni abból a szempontból, hogy a társadalmi közfelfogással szemben áll-e, és ez a szembenállás nyilvánvaló-e. A jó erkölcsbe ütközés vizsgálata során a bíróság a szerződés tartalmát, továbbá a szerződő felek szándékát és a szerződéssel megvalósítani kívánt célt vizsgálja és értékeli a szerződéskötéskor fennálló körülmények alapján. Az egyik fél oldalán a szubjektív elemek bizonyított fennállása: az erkölcsileg elítélendő ügyletkötési szándék, amiről a másik szerződő fél tudott vagy az ügyletkötéssel kapcsolatos körülményekből felismerve tudhatott, illetve a tőle elvárható gondosság, körültekintés elmulasztása miatt nem ismerte fel szerződő partnere nyilvánvalóan jó erkölcsbe ütköző motivációját.

Nem ütközik a társadalom általános értékítéletébe, hogy adott esetben a szerződés közeli hozzátartozók között jött létre, mivel az ajándékozással a felek közös gyermekének vagyona gyarapodott. A házastársak közös vagyonába tartozó üzletrész egy részének elvonása a Csjt. alapján értékelendő, nem jó erkölcsbe ütköző kérdés.

A tagi jogok csökkenése,[24] továbbá a gyermekkel szembeni perindítás kényszerűségének a felperes szubjektív érzete szerinti negatív megítélése szintén nem eredményezi a szerződés semmisségének megállapítását. A per során elhangzott ténybeli előadásokból egyértelműen megállapítható volt, hogy felperes a szerződéssel elérni kívánt és az általa kifogásolt célokat kizárólag az I. rendű alperes szerződési céljainak, a szerződéskötésre indító motivációinak tekintette. A felperes nem hivatkozott arra, hogy a II. rendű alperes közös gyermeke a szerződést az I. rendű alperes állított céljának ismeretében, annak elfogadásával kötötte meg.

3.1. A jogvita családjogi megítélése a Ptk. szabályai alapján

A Ptk. kodifikációja során kifejezetten felmerült annak igénye, hogy szabályozás útján kellene rendezni az egyik házastárs rendelkezési jogának megsértésével kötött

24 A tag jogait (elsősorban szavazati jog, osztalékhoz való jog) nem érinti, ha egy másik tag saját üzletrészét megosztja és annak egy részét elajándékozza. Jelen társasági viszonyok között a felperes társaságon belüli tagi pozícióját sem érintette az ügylet.

szerződések jogkövetkezményét, egyértelműsítve és egységesítve a bírói gyakorlatban e tekintetben kialakult eltérő álláspontokat.

A Ptk. a házastárs hozzájárulása nélkül kötött szerződés joghatásait több új szabály megalkotásával rendezte.

A Ptk. 4:50. §-a szerint, ha a házastárs a másik házastársnak a közös vagyonra kötött szerződéséhez nem járult hozzá, a *hozzájárulása nélkül kötött szerződés vele szemben hatálytalan,* ha a szerző fél rosszhiszemű volt, vagy rá nézve a szerződésből ingyenes előny származott. Ha a másik házastárs a szerződést hozzátartozójával kötötte, a rosszhiszeműséget és az ingyenességet vélelmezni kell.

A Ptk. 4:52. §-a szerint, aki a házastársát is terhelő szerződést (beleértve a közös vagyonra vonatkozó szerződést) a házastárs hozzájárulása nélkül köti meg, *köteles a házastársának az ebből eredő kárát a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint megtéríteni* azzal, hogy a felelősség alól *mentesül*, ha bizonyítja: a szerződés megfelelt a másik házastárs érdekének és feltehető akaratának, különösen, ha a szerződés a közös vagyont károsodástól óvta meg.

A szabályozásnak kettős célja volt: a jogsérelem és a jogkövetkezmény (helytállási kötelezettség) családjogon belüli önálló, speciális szabályozása, továbbá az, hogy a sérelmet szenvedő házastárs az őt megillető jutóhoz hozzájusson, ne lehessen kisemmizni.

A jogsérelem megvalósulásának a Ptk. alapján több előfeltétele van:

a) az érintett vagyontárgy a házastársi közös vagyonhoz tartozik,

b) a házastársak egymás közötti viszonyában a közös rendelkezési jog megsértése,

c) a vagyontárgy elvonásával kár vagy más vagyoni hátrány okozása.

A Ptk. a „terhelő szerződés” kifejezést használja, amely a közös vagyonhoz tartozó vagyontárgy átruházását meghaladó tartalomra utal, magában foglal minden olyan szerződést, amely a nem szerződő házastárs szempontjából a közös vagyonban bekövetkezett vagyoni hátrányt eredményez (ilyen lehet pl. a tagi kölcsön nyújtása, a pótbefizetés nem, mert az tagsági kötelezettség, nem szerződésen nyugvó kötelezettség).

A jogkövetkezmény a szerződést kötő harmadik személyt, illetve a szerződésben részt nem vett házastársat is érinti, azonban eltérő módon.

A vagylagos törvényi feltételek (rosszhiszeműség, ingyenesség) bármelyikének bizonyítottsága esetén a szerződés a nem szerződő házastárssal szemben hatálytalan. A hatálytalanság jogkövetkezményét a családjogi szabályok nem rendezik, így itt a Ptk. kötelmi jogi rendelkezései lesznek az irányadók. Egy jogvita kapcsán vetődött fel kérdésként, hogy a külső harmadik személy rosszhiszeműsége vagy ingyenes szerzése esetén felmerülő Ptk. 4:50. § szerinti hatálytalanság jogkövetkezményei ténylegesen melyek lehetnek.[25] A fedezetelvonó szerződésnél irányadó relatív hatálytalanság, azaz a házastárs igényének kielégítését a szerződést kötő harmadik személy a megszerzett vagyontárgyból köteles tűrni,[26] vagy a felek közötti szerződés hatálytalanságáról van szó, és a hatálytalan szerződés alapján történt teljesítésekre az érvénytelen szerződés jogkövetkezményeit kell megfelelően alkalmazni.[27]

25 Lásd a Kúria Pfv. 20.904/2025/6. szám alatt közzétett döntését.
26 Ptk. 6:120. § (3) bek.
27 Ptk. 6:119. § (2) bek.

A Kúria álláspontja, hogy a Ptk. 4:50. §-a szerinti hatálytalanság esetén a teljesítésre nem alkalmazható az érvénytelen szerződés jogkövetkezménye, így az eredeti állapot helyreállítása. Ha a házastársak egymás közötti belső jogviszonyában a rendelkezési jog megsértésével kötött szerződés jogkövetkezménye a szerződésen kívüli kárfelelősség, ugyanazon szerződés külső jogviszonybeli hatálytalansága az eredeti állapot helyreállítását nem vonhatja maga után. Ebből viszont az következik, hogy a külső harmadik személy felé a hatálytalan szerződés jogkövetkezménye – a házastárs teljesítése hiányában – a szerzett vagyontárgyból való kielégítés tűrése.

A Kúria álláspontját osztjuk, figyelemmel a Ptk. előtt kialakult bírói gyakorlat eredményeire is.

A rendelkezési jogot megsértő házastárs esetében a jogkövetkezmény a kártérítési felelősség, méghozzá a szerződésen kívül okozott kár szabályait alkalmazva. Egyedi azonban az a megoldás, hogy az okozott kár megtérítése alól a házastárs nem a kártérítés általános szabálya szerint mentheti ki magát, nem azt kell bizonyítania, hogy magatartása nem volt felróható, hanem azt, hogy a szerződés megkötése megfelelt a másik fél érdekének és feltehető akaratának, különösen, ha az a közös vagyont károsodástól óvta meg.

A sérelmet szenvedett házastárs igénye a jogsértő házastárssal szemben tehát speciális, kártérítés jellegű házassági vagyonjogi igénynek minősül.

A jogellenes magatartás a házastárs hozzájárulása nélküli vagyoni hátrányt okozó szerződés megkötése, aminek következtében például a házastársat az érintett vagyontárgyból megillető vagyonrész elvonásra került, a neki járó rész csökkent.

A szerződésen kívüli károkozás általános szabályai érvényesülnek a kártérítési kötelezettség terjedelme tekintetében is, a jogellenesen kárt okozó házastárs a károsult házastársa teljes kárát köteles megtéríteni.[28]

A sérelmet szenvedett házastárs igényérvényesítésével kapcsolatban merült fel az a kérdés, hogy az érintett házastárs a közös vagyon megosztása nélkül akár önállóan, kártérítés jogcímén érvényesítheti-e a követelését, vagy kizárólag a közös vagyon megosztása keretében kérheti igénye elbírálását.

A Kúria Pfv. 20.374/2020/7. szám alatt közzétett döntésében az alábbi álláspontot alakította ki: a Ptk. 4:52. §-a az igény érvényesítése szempontjából a házastársak közötti vagyonközösség fennállása vagy megszűnése tekintetében nem tesz különbséget, a követelés érvényesíthetőségére nem tartalmaz időbeli korlátozást. A szabályozás összhangban áll a nem szerződő házastárs jogvédelmével, mivel a vagyonkimentés a vagyonközösség időtartama alatt is megvalósulhat. Nyilvánvalóan nem követelhető meg, hogy a házastárs a károsodás bekövetkeztekor még fennálló élet- és vagyonközösséget a kártérítési igénye érvényesíthetősége miatt megszüntesse. Nem fogadható el az sem, hogy a jogellenesen eljárt házastárs miatt a sérelmet szenvedett házastárs a közös vagyon megosztása iránt (is) köteles legyen keresetet előterjeszteni.

A Ptk. 4:52. §-án alapuló házassági vagyonjogi igény bírósági úton az élet- és vagyonközösség kezdetétől a közös vagyon peren kívül szerződéssel vagy bírósági ítélettel történő teljes körű megosztásáig önállóan érvényesíthető.

28 Ptk. 6:522. §.

A házastárs a vagyonközösség megszűnése után az igényérvényesítését összekapcsolhatja a közös vagyon megosztásával (pl. a közös vagyon megosztása eredményeként a kártérítésen alapuló követelése fedezete a közös vagyon egyéb vagyonelemeivel kompenzálható). Nincs jogi akadálya annak sem, hogy ha a közös vagyon és/vagy a különvagyon a kár megtérítésére nem nyújt fedezetet (pl. a vagyonelem volt a legértékesebb közös vagyon, a házastársnak nincs különvagyona), a sérelmet szenvedő házastárs a jogellenesen eljárt házastárssal szemben a Ptk. 4:52. §-a alapján, a szerző külső harmadik személlyel szemben a Ptk. 4:50. §-a alapján az igényét önállóan, egy perben érvényesítse.

A Kúria fentebb kifejtett véleménye miatt indokolt egy jogesetet ismertetni és annak kapcsán egyfajta elhatárolást megkísérelni.

Az adott ügyben[29] a házastársak között az életközösség 2013-ban szűnt meg. Az alperes házastárs értékpapírszámláján lévő, házastársi közös vagyonba tartozó részvényeket az érintett házastárs, a felperes házastárs hozzájárulása nélkül, 2016-ban, az aktuális tőzsdei részvényárfolyamon értékesítette, így annak helyébe a megbízási díjjal csökkentett összeg, 4 699 385 forint lépett (megjegyezzük, hogy amennyiben a vételárhoz képest az eladási ár magasabb, a különbözet után személyi jövedelemadót is kell fizetni). A közös vagyon megosztása iránti per 2022-ben indult.

Az eladott részvényeket a vagyonközösség vagyonmérlegébe beállítva a felperes a per évében irányadó forgalmi értéken, míg az alperes az életközösség megszakadásakori forgalmi értéken kérte figyelembe venni.

Felperes a 614 darab részvény 2022. január 27-i árfolyamon számított 10 959 900 forint értékének 1/2-1/2-ed arányú megosztását kérte, melynek jogalapjaként arra hivatkozott, hogy az alperes az önkényes, jogellenes értékesítés következtében neki kárt okozott. Az osztalék esetében is károkozásra hivatkozott, felperes szerint a 2013–2022 évek között kifizetett, illetve az átruházás miatt ki nem fizetett részvényosztalék fele is őt illeti.

A Ptk. 4:60. § (1) bekezdése alapján a közös vagyonból a házastársat megillető hányadot *a vagyonközösség megszűnésekor* fennállt állapot és érték szerint kell megállapítani. A vagyonközösség megszűnésétől a közös vagyon megosztásáig terjedő időben *bekövetkezett értékváltozást figyelembe kell venni,* kivéve, ha az az egyik házastárs magatartásának az eredménye.[30]

A Ptk. idézett rendelkezése szerint, ha a részvények meglettek volna, miután értékük növekedett az életközösség megszűnése és a házastársi közös vagyon megosztása közötti időszakban, az értéknövekedést a közös vagyon megosztásakor figyelembe

29 Kecskeméti Törvényszék P. 21.300/2023/43.

30 A Csjt. a vagyontárgyak, vagyoni részesedések értékének megállapítására vonatkozóan nem rendelkezett, ezt a hiányosságot az ítélkezési gyakorlat pótolta, amelynek eredményeit a Ptk. átvette.

A bírói gyakorlat szerint a házastársi közös vagyon megosztása a vagyontárgyak életközösség megszűnésekori állapotának és értékének az alapulvételével történik, azt az értékemelkedést azonban, amely az életközösség megszűnése és a házastársi közös vagyon megosztása közötti időszakban a felek magatartásán kívül álló okokból következett be, megfelelően figyelembe kell venni (BH1999.553); az objektív értékváltozás esetén a vagyontárgyat a vagyonmérlegben a közös vagyon megosztáskori forgalmi értéken kell elszámolni (BH1971.6633, Kúria Pfv.20.975/2019/9).

kellett volna venni. A részvényeket azonban az alperes házastárs 2016-ban eladta a házastársa hozzájárulása nélkül, ugyanakkor a szerződés visszterhes volt, a részvények helyébe a vételár lépett, a vételár az akkori tőzsdei árfolyam szerint alakult, ami objektív és piaci érték. Károkozás, azaz vagyonelvonás ilyenformán az adásvételi szerződés megkötésével nem történt. Az életközösség megszűnése után a részvények eladásáig esedékes osztalékot alperes megkapta, így ezek összege beállítható a vagyonmérlegbe, e tekintetben sincs szó károkozásról.

Kártérítésként a károkozó magatartás következtében a „károkozás" időpontjában keletkezett és előre látható károk megtérítését lehet követelni. Nem minősül kárnak az olyan elmaradt vagyongyarapodás, amely valójában évekkel később, csak az utólagos igényérvényesítéskor látható. Különös tekintettel arra is, hogy a felperesen múlt az igényérvényesítés időpontja, minél később érvényesíti igényét, annál nagyobb összeget követelhet, ami kártérítési szempontból felveti a károsulti közrehatás kérdését is. A kárként való igényérvényesítésnél az elévülésre is figyelemmel kell lenni.

A deliktuális kárfelelősség körében érvényesülő előreláthatósági klauzula alapján[31] nem állapítható meg az okozati összefüggés azzal a kárral kapcsolatban, amelyet a károkozó nem látott előre és nem is kellett előre látnia. A károkozó az elvileg végtelenbe nyúló oksági láncolatból csak azokért a károkért felel, amelyek bekövetkezése a károkozáskor észszerűen előre látható volt, az előre pontosan fel nem mérhető körülmények bekövetkeztére nem állapítható meg kárfelelősség. A nyilvánosan forgalmazott részvények esetében a részvények árfolyama még egy napon belül is változik, az számos tényezőtől függ, nem előre látható ezért hosszabb távon annak alakulása. Az, hogy egy részvénytársaság fizet-e osztalékot a jövőben, szintén több dologtól függ és bizonytalan esemény, a részvények eladásának pillanatában nem előre látható.

A leírtak alapján, felperesnél a részvények tőzsdei árfolyamon történő átruházásával egyrészről nem keletkezett kár, másrészről felperes figyelmen kívül hagyta a Ptk. deliktuális kártérítési szabályait, különös tekintettel az előreláthatósági klauzulára és az elévülésre, illetve kártérítési igényét összemosta a Ptk. 4:60. § (1) bekezdésébe foglalt, a meglévő közös vagyontárgy értéknövekedésére irányadó szabállyal. Az eljáró bíróság nem ezen szempontok alapján utasította el a felperes igényét.

4. Összegzés

Mára egyértelművé vált, hogy a házastársi közös vagyonból bármelyik házastárs vagy mindkettejük által szerzett társasági részesedés, üzletrész részvény beletartozik a közös vagyonba. A Ptk. a társasági jogi rendelkezések között kifejezetten szól a társasági részesedés, üzletrész megszerzéséről házastársi vagyonközösség alapján, azonban a részvénytársaságok szabályozásánál ez elmaradt, ami hiátusként jelentkezik.

Amennyiben mindkét házastárs tagja a gazdasági társaságnak, és a társasági részesedést, üzletrészt, részvényt a közös vagyonból szerezték (alapítás, átruházás,

31 Ptk. 6:521. §.

tőkeemelés), akkor mindkettejük társasági részesedése, üzletrésze, részvénye beletartozik a házastársi közös vagyonba, érdekesség viszont, hogy a társasági jogi szempontból eltérő társasági részesedések ellenére is, családjogilag közös, azaz azonos arányú lesz a részesedésük, ami mögöttes és korlátlan helytállású tagi pozíció esetén kihatással lesz a családjogilag közös tartozásnak minősülő társasági tartozásokért való helytállási kötelezettségük mértékére is.

Ha a házastársak közösen alapítanak betéti társaságot, és mind a beltag, mind a kültag házastárs társasági részesedése a házastársi vagyonközösséghez tartozik, akkor a társaság vagyonából nem térülő és társasági jogilag a beltag házastársat terhelő, de a családjogi szabályok alapján *közös adósságának* minősülő tartozás a kültagot is terheli.

A joggyakorlati eredmények szerint:

– A házastárs hozzájárulása nélkül kötött szerződés külső harmadik személy felé felmerülő, Ptk. 4:50. § szerinti hatálytalanság jogkövetkezménye a fedezetelvonó szerződésnél irányadó relatív hatálytalanság lehet, azaz a házastárs igényének kielégítését a szerződést kötő harmadik személy a megszerzett vagyontárgyból köteles tűrni.

– A Ptk. 4:52. §-án alapuló kártérítési igény bírósági úton az élet- és vagyonközösség kezdetétől a közös vagyon peren kívül szerződéssel vagy bírósági ítélettel történő teljes körű megosztásáig önállóan érvényesíthető. A házastárs a vagyonközösség megszűnése után a Ptk. 4:52. §-án alapuló kártérítési igényét összekapcsolhatja a közös vagyon megosztásának igényével, azzal a megjegyzéssel, hogy a Ptk. deliktuális kártérítésre vonatkozó szabályaira figyelemmel kell lennie.

Irodalomjegyzék

Bata, D. (2017) ‘Az alternatív vagyonjogi rendszerek megjelenése az új Ptk.-ban’, *Családi Jog*, 3, 21–27.

Bereczki, S. (2013) *Házassági vagyonjog. Bírói gyakorlat füzetek 3.* Budapest: Opten Kft.

Csűri, É. (2008) *A vagyoni értékű jogok és a gazdasági jog egyes kérdései a házassági vagyonjogban.* Budapest: HVGORAC Kiadó.

Csűri, É. (2016) *Házassági vagyonjog az új Ptk.-ban*. Budapest: Opten Kiadó.

Kisfaludi, A. (2000) ‘A társasági jog helye a jogrendszerben’, *Polgári Jogi Kodifikáció*, 3, 3–12.

Kőrös, A. (2001) ‘A házassági vagyonjog korszerűsítésének elvi kérdései’, *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2, 3–18.

Kőrös, A. (2011) ‘A házastársak közös rendelkezési joga és e jog megsértésének jogkövetkezményei’, *Családi Jog*, 2011(2), 1–6.